

LAVA standpunten interlandelijke adoptie

Onderwerp	Standpunt
Communicatie en media aandacht over interlandelijke adoptie.	Of je nu vóór of tegen interlandelijke adoptie bent, een ieder die zich erover uitlaat dient zich ervan bewust te zijn dat adoptiefamilies, en dus ook geadopteerden, meeluisteren. Er worden te vaak ongenueanceerde standpunten geuit waar adoptieouders hun kinderen onvoldoende tegen kunnen beschermen. Dit is ook gebeurd bij het verschijnen van het RSJ rapport, terwijl de J staat voor Jeugdbescherming. Adoptie is een emotioneel onderwerp dat genuanceerd benaderd dient te worden, en professionele betrokkenen zouden dat toch moeten weten. Daarnaast zijn er altijd mogelijkheden om via de juiste kanalen partijen (vooral de ouders van geadopteerden en geadopteerden zelf), voor te bereiden op wat er komt. De media waren bij het verschijnen van het RSJ rapport eerder geïnformeerd dan de adoptiegezinnen.
Kwaliteit van onderzoek en advies.	<p>In de periode na het verschijnen van het RSJ rapport op 2 november 2016 heeft LAVA contact gehad met bijna alle betrokken partijen in het adoptieveld in Nederland, waaronder vergunninghouders, de Stichting Adoptie Voorzieningen en de adoptieleerstoel aan de universiteit van Leiden. Wat opviel is dat al deze partijen desgevraagd aangaven niet betrokken te zijn geweest of benaderd te zijn door de RSJ bij het opstellen van het rapport. Dat betekent dus dat tips, aanwijzingen en andere informatie die de ketenpartners hadden kunnen bijdragen aan het rapport, niet zijn meegenomen.</p> <p>Verder is er onlangs een beoordeling gekomen van het RSJ rapport door de universiteit Leiden, waaruit blijkt dat het rapport van de RSJ veel te weinig wetenschappelijke onderbouwing heeft, ook op het belangrijkste argument dat in het rapport tegen interlandelijke adoptie wordt aangevoerd: de aanzuigende werking.</p> <p>Dit is dus nu de ontstane situatie: de Nederlandse regering wilde een goed, onafhankelijk advies t.a.v. het AEF rapport, waarin 4 verbeterscenario's ter tafel lagen voor interlandelijke adoptie. Zij kreeg een advies met een ongevraagd 5^e scenario dat veel verder ging dan de ter tafel liggende 4 scenario's, <i>zonder</i> dat dit wetenschappelijk onderbouwd was, en <i>zonder</i> dat hierover met de ketenpartners was overlegd, terwijl nou juist dit 5^e scenario veel verder gaat dan de andere 4, want aanstuurt op het stoppen met interlandelijke adoptie.</p> <p>Vervolgens werd dit niet wetenschappelijk onderbouwde en ongevraagde advies over de adoptiegemeenschap in Nederland heen gekieperd door middel van een in stilte voorbereide mediacampagne, zonder dat ouders hun kinderen konden voorbereiden (terwijl dit nou juist met hulp van de ketenpartners zeer eenvoudig te realiseren zou zijn geweest). Dit alles onder het mom van de J in RSJ die staat voor "jeugdbescherming", aangevoerd door de nationale kinderombudsman. Zij moet kinderen in Nederland beschermen, ook adoptiekinderen.</p>
De kwaliteit van interlandelijke adoptieprocedures kan onvoldoende worden gegarandeerd, daarom zouden we ermee moeten stoppen.	Daar waar te grote risico's bestaan dat kinderen onterecht uit het land van herkomst worden weggehaald, moet gestopt worden met adoptie. Dit heeft de Minister in voorkomende gevallen al besloten en uitgevoerd, in overleg met de vergunninghouders. LAVA ziet dit nadrukkelijk als een verantwoordelijkheid van overheden, adoptieouders hebben geen rol in de bewaking van zorgvuldigheid vanwege het voorkomen van belangenverstremgeling. Nederland moet alleen blijven samenwerken met die landen waar kinderen wonen voor wie een zorgvuldige procedure wél kan worden gegarandeerd, en voor wie hun belang het best gediend is bij interlandelijke adoptie. Zet in op continue verbetering van

en controle op procedures, in plaats van afschaffing, in het belang van kinderen die interlandelijke adoptie nog steeds nodig hebben. Adoptieouders willen verantwoorde adoptieprocedures. Wij willen en móeten onze kinderen bij het opgroeien alles over hun adoptie kunnen uitleggen – daar hebben zij recht op.

Het belang van het kind is beter gediend met zorg in het land van herkomst. Er moet worden gestuurd op het verbeteren van de zorg ter plaatse.

Het opgroeien in familieverband in het land van herkomst moet prevaleren boven interlandelijke adoptie, en alle projecten en initiatieven die dit doel versterken juichen wij alleen maar toe. De Nederlandse regering heeft echter meerdere kabinetsperiodes achtereen de ontwikkelingshulp naar het buitenland teruggeschroefd. Private initiatieven en NGO's hebben die rol opgepakt. Ondanks hun inspanningen kunnen we niet spreken van de mogelijkheid om in familieverband op te groeien voor miljoenen kinderen. Dat moet éérst veranderen alvorens met interlandelijke adoptie te stoppen. LAVA stelt zich op het standpunt dat een familie in het buitenland beter is voor de ontwikkeling van kinderen, dan een leven zonder familie in een kindertehuis. Dit is wetenschappelijk aangetoond.

Veel kinderen die wel goede zorg kunnen krijgen en volwaardig participeren in de samenleving in het buitenland, worden in de landen van herkomst gestigmatiseerd. Denk aan kinderen met FAS, kinderen van drugsverslaafde moeders, Roma kinderen, kinderen die zijn geboren uit zwangerschappen door verkrachting, kinderen met gecompliceerde of gecombineerde special needs, kinderen met HIV of hepatitis, ...

Het gaat te vaak niet goed met interlandelijk geadopteerden in Nederland.

LAVA spant zich al sinds haar oprichting in om op te komen voor goede voorlichting en nazorg voor geadopteerden en hun families. Dit blijft van het grootste belang. Wij nemen waar dat naarmate de kennis over adoptie, de voorlichting en begeleiding van adoptiegezinnen verbeterde over de afgelopen decennia, ook het welzijn van geadopteerden toenam. Adoptieouders worden tegenwoordig vanaf het begin van de voorlichting (dus nog vóór de adoptie) bewust gemaakt van het belang van de adoptiedriehoek (kind – biologische ouders – adoptieouders), het respect voor hun achtergrond, het beschermen en bewaren van alle gegevens, herinneringen, foto's en voorwerpen die verbonden zijn aan de roots van geadopteerden en het gedeelte van hun leven en ontwikkeling in het land van herkomst. In tegenstelling tot enkele decennia geleden bestaan er tegenwoordig therapieën en begeleiding die specifiek gericht zijn op problemen waar geadopteerden mee worstelen, zoals onveilige gehechtheid, gebrek aan basisvertrouwen en het overwinnen van trauma's. Adoptieouders maken hier op grote schaal gebruik van, omdat zij zich als geen ander het welzijn van hun kinderen aantrekken en al vóór de adoptie uitvoerig geïnformeerd zijn over het bestaan en het belang van de verschillende mogelijkheden. Een omvangrijke meta-analyse van de Universiteit van Leiden laat zien dat interlandelijk geadopteerden tegenwoordig een even goed zelfbeeld hebben als binnenlands geadopteerden en niet-geadopteerden. Dat was niet alleen gebaseerd op rapportage over de geadopteerden, maar ook op hun eigen mening. In een recent ADOC-onderzoek gaf verreweg de meerderheid van de interlandelijk geadopteerden aan tevreden te zijn met hun leven. Zie <http://www.fsw.leidenuniv.nl/pedagogiek/agp-d/adoc/activiteiten/specialneeds-adoc.html>

Uiteraard zijn er nog altijd geadopteerden die desondanks goede zorg of andere ondersteuning nodig hebben omdat zij te maken hebben met het verwerken van verdriet, worstelen met onderwerpen als afgestaan zijn en het hebben van buitenlandse roots. Zij hebben erkenning nodig en recht op hulp, en wij zijn van

mening dat wij van hun situatie moeten leren. Alles moet in het werk gesteld worden om geadopteerden zoveel mogelijk toegang te verschaffen tot informatie over hun roots en hun dossiers. Er zou ondersteuning vanuit de overheden in het zendende land en Nederland moeten zijn om dit te faciliteren, en niet, zoals helaas nog weleens wordt vastgesteld, tegenwerking hierbij. Tenslotte hechten we eraan dat in een overweging voor of tegen adoptie, ook altijd het alternatief meegenomen moet worden. Niet adopteren betekent niet dat het afstand doen geen plaats heeft gevonden, en dat daar geen trauma over bestaat. Als niet adopteren vervolgens ook nog betekent dat het kind überhaupt geen familie krijgt, dan staat dus vast dat het kind alleen is met zijn / haar verdriet en in teveel gevallen niet zal kunnen beschikken over alle bovengenoemde mogelijkheden om zich tot zijn/haar potentieel te kunnen ontwikkelen.

Interlandelijke adoptie werkt het opzetten van goede zorg in het land van herkomst tegen. Adoptie heeft een aanzuigende werking – kinderen worden afgestaan omdat er vraag naar hen is in het buitenland.

De verhouding tussen het aantal kinderen dat het in landen van herkomst moet stellen zonder familie en het aantal kinderen dat vanuit diezelfde landen buitenlands geadopteerd wordt, is veel landen van herkomst lager dan 500 : 1. Dit demonstreert hoe klein de invloed is van buitenlandse adoptie op lokale zorg. Interlandelijke adoptie is op wereldschaal geen afdoende oplossing voor de problematiek van kinderen zonder familie, maar betekent op microniveau voor het betreffende kind een wereld van verschil. Vreemd genoeg wordt in het RSJ rapport “het kleine aantallen argument, p. 44” afgedaan met dat het voor deze kleine aantallen goed mogelijk zou moeten zijn om voor deze kinderen een individuele oplossing te vinden. Waarom hebben deze kinderen hier dan vergeefs jaren op gewacht, samen met hele *grote* groepen andere kinderen? Het feit dat slechts een zeer klein deel interlandelijk wordt geadopteerd komt eerder doordat er onvoldoende capaciteit bestaat bij alle betrokken partijen in een zorgvuldige adoptieprocedure om méér adopties uit te voeren.

Daarnaast zien we veel oorzaken voor het doen van afstand die los staan van het feit dat er in het buitenland ouders zijn die voor deze kinderen willen zorgen. Kinderen zijn vanwege die oorzaken vaak al jaren vóór de adoptie in tehuizen terecht gekomen, en in die periode zijn volgens het Haags Verdrag alle alternatieven, zoals bij de biologische familie blijven of ter plaatse worden geadopteerd, vergeefs verkend. Nu stoppen met adoptie gaat voor deze kinderen niet betekenen dat zij daarna ineens wél in een gezin kunnen opgroeien in hun land van herkomst. De beslissing tot stoppen zou dus betekenen dat deze kinderen tussen wal en schip raken. Dat is onverantwoord en daarom moet het andersom: eerst zeker weten dat er goede zorg is in het land van herkomst, daarna stoppen met adoptie.

Er komen steeds oudere kinderen en kinderen met gecompliceerdere special needs naar Nederland.

Natuurlijk vergen deze adopties meer van de adoptieouders. Het is van het grootste belang dat adoptieouders hier voldoende voorbereiding, begeleiding en ondersteuning bij krijgen. LAVA zal altijd op blijven komen voor goede nazorg. Echter, als dit onderwerp een afweging wordt in de discussie rond wel of niet buitenlands adopteren, dan moet ook gekeken worden naar wat het alternatief voor deze kinderen zou zijn als we zouden stoppen met adoptie. In de herkomstlanden wordt aangegeven dat er voor deze kinderen vaak of zelfs helemaal geen mogelijkheden tot plaatsing bij gezinnen gevonden kunnen worden.

We kunnen het geld dat bij adoptie

Alle financiële hulp aan de landen van herkomst van de afgelopen decennia ten spijt, zijn daar nog steeds miljoenen kinderen die alleen of in kindertehuizen

wordt besteed, beter besteden aan goede zorg in het land van herkomst, zodat kinderen daar kunnen blijven.

opgroeien. Uiteraard moeten we als wereldburgers *allemaal* invulling aan onze verantwoordelijkheid blijven geven om deze kinderen en hun families te helpen – adoptieouders (die dit ook dóen), én de rest van alle Nederlanders.

Het geld dat aan buitenlandse adoptie wordt besteed is – sinds in Nederland alle tegemoetkomingen in de kosten zijn afgeschaft – volledig voor rekening van de adoptieouders. Dat houdt dus in dat het helemaal geen overheidsbeslissing kan zijn om het geld anders te besteden, want het geld is niet van de overheid maar van de adoptieouders. Of adoptieouders willen afzien van hun kinderwens en het geld in plaats daarvan willen besteden aan projecthulp, is hun beslissing. De volgende feiten zijn hierbij nog van belang om te vermelden:

- Zoals hierboven al genoemd: onze democratisch gekozen regering heeft de afgelopen kabinetsperiodes buitenlandse ontwikkelingshulp teruggeschroefd, en in het geval van een aantal adoptielanden van herkomst volledig afgeschaft. Dat gaat dus rechtstreeks in tegen het standpunt dat er geïnvesteerd zou moeten worden in zorg in de landen van herkomst.
- Adoptieouders zijn bovengemiddeld betrokken bij projecthulp in het buitenland omdat ze dóór de adoptie hebben gezien hoe het kinderen in deze landen vergaat. Adoptie leidt op die manier tot een verhoogde en duurzame bijdrage in lokale zorg.
- Adoptieouders mogen volgens het Haags Verdrag niet financieel betrokken raken bij hulp aan dezelfde tehuizen of organisaties via welke wordt geadopteerd, om belangenverstremming te voorkomen, anders dan de rechtstreekse kosten verbonden aan de adoptie zelf (zie volgende punt)

De kosten van adoptie lopen zo hoog op dat er risico is op financiële belangen ten koste van lokale zorg, en daardoor kinderhandel.

Er moet altijd kritisch gekeken worden naar alle kosten van adoptie. Ouders willen hierbij inzage en transparantie en zouden alleen kosten moeten betalen die verbonden zijn aan *het werk* dat is gemoeid met zorgvuldige procedures. In tegenstelling tot wat vaak (door niet bij adoptie betrokken personen) gedacht wordt, wordt er niet betaald voor een kind. Er wordt betaald voor alles wat nodig is om de adoptie goed te kunnen uitvoeren. Dit is ook zo geregeld in het Haags Verdrag. We kunnen niet verwachten dat alles in het werk wordt gesteld om uit te zoeken of er mogelijkheden zijn om het kind te laten opgroeien bij de biologische familie of bij een gezin in het land van herkomst, zonder dat dit geld kost. Dát onderzoek zou eigenlijk door de autoriteiten in landen van herkomst moeten worden verricht, maar de praktijk is dat dit niet of te weinig gebeurt en dat adoptieorganisaties dit in hun plaats moeten doen. Daarnaast is er altijd juridische (rechtbankprocedure) en vaak medische begeleiding nodig in het land van herkomst, en zijn er bureaunkosten in Nederland, naast notariskosten, kosten voor psychologisch en medisch onderzoek van de adoptieouders, vertaalkosten, apostillekosten, kosten voor de verplichte voorlichtingsbijeenkomsten, nazorgkosten, reis- en verblijfkosten, enz. enz. enz. Adoptieouders betalen dit allemaal zelf en zonder tegemoetkoming. Hiermee is adoptie voor veel gezinnen financieel al geen haalbare kaart meer. Adoptieouders zijn uiteraard altijd vóór het verminderen van deze kosten, waar mogelijk. Ze betalen de kosten omdat ze voor een kind wensen te zorgen dat hen nodig heeft. Te vaak wordt het begrip “wensouders” in dit verband negatief belicht, alsof de wensouders door hun wens zorgen voor het in stand houden van kinderhandel. Kinderen moeten opgroeien bij ouders die hen wensen, dus er is niks mis met wensouder zijn, overheden moeten hun verantwoordelijkheden oppakken om op zorgvuldigheid toe te zien. Ouders *willen* zorgvuldige procedures (zie bovenaan deze lijst). LAVA wil in gesprek met alle in Nederland bij adoptie betrokken partijen, over de

kosten van adoptie, de efficiency van het proces en de financiële draagkracht van adoptieouders.

Kinderen worden in het land van herkomst niet gediscrimineerd en hier wel.

Er zijn zeer schrijnende voorbeelden van kinderen die in het land van herkomst wél worden gediscrimineerd en hier minder, en in ieder geval daartegen weerbaar gemaakt worden omdat ze hier op de steun en hulp van familie kunnen rekenen. Dat geldt zeker voor kinderen die in het land van herkomst gestigmatiseerd worden en om reden van die stigmatisering één van hun belangrijkste rechten niet vervuld zien worden: het recht om op te groeien in een familie. Zoals hierboven uitgebreid is beschreven vinden wij dat adoptie alleen onder de juiste voorwaarden mag plaatsvinden. Overigens noemt het RSJ rapport dat het adopteren van kinderen die in het land van herkomst gestigmatiseerd worden, meewerken is aan stigmatisering. Het is een open deur dat stigmatisering in de herkomstlanden zou moeten worden opgelost. Hoe lang moeten kinderen daar nog op wachten? Gáát stigmatisering ter plaatse ophouden wanneer we stoppen met adoptie, gezien de hierboven genoemde aantallen en verhoudingen?

Adoptie is in financieel opzicht een elitezaak geworden.

LAVA neemt waar dat de kosten voor adoptie gestegen zijn en dat de tegemoetkoming in deze kosten volledig is weggefallen. Sinds 2009 zijn adoptiekosten niet meer belastingaftrekbaar en de daarvoor in de plaats gekomen tegemoetkoming in de adoptiekosten is geschrapt voor alle adopties van na 1 januari 2013. Verschillende partijen hebben de afgelopen periode aangegeven dat interlandelijke adoptie terugloopt doordat er alleen nog oudere kinderen en (meer) kinderen met (zware) special needs naar Nederland komen. LAVA signaleert echter een enorme bereidheid bij adoptieouders om ook deze kinderen te verwelkomen, maar ziet ouders tijdens de procedure afhaken doordat de procedure zélf te zwaar wordt, in zowel psychologisch als financieel opzicht. Verschillende ouders hebben de tegemoetkoming in de adoptiekosten zien wegvallen TERWIJL zij al een aantal jaar daarvóór de procedure waren gestart. We vinden het onverteerbaar dat de afschaffing van de tegemoetkoming zo abrupt is gegaan. Staatssecretaris Teeven heeft dit destijds verdedigd als een maatregel tijdens de economische crisis. Die is over. LAVA vindt de opschorting van de tegemoetkoming in adoptiekosten een vorm van rechtsongelijkheid tussen adoptieouders van vóór en na het afschaffen van de maatregel, en ook een vorm van rechtsongelijkheid tussen ouders die bijvoorbeeld via IVF kinderen krijgen en daarbij wél financieel worden ondersteund. Tenslotte zijn rijke adoptieouders niet per definitie betere ouders, dus door het om financiële redenen afvallen van groepen ouders valt ook een deel kandidaat-ouders uit het matchingsproces.

Adoptieouders krijgen bij elkaar opgeteld minder verlof dan biologische ouders.

Bij geboorte wordt in Nederland aan de moeder zwangerschapsverlof en bevallingsverlof toegekend aan de moeder en een korte periode van verlof aan de vader. Bij adoptie wordt een gelijke hoeveelheid verlof toegekend aan beide ouders. De verloven bij elkaar opgeteld zijn bij adoptie echter nog niet de helft van die bij geboorte.

Navraag bij het Ministerie van Sociale Zaken heeft uitgewezen dat hiervoor geen goede onderbouwing bestaat. Dit is ook al eerder aangekaart in de Tweede Kamer. Weliswaar geldt bij geboorte een noodzakelijke periode van herstel, bij adoptie worden ouders al bij de VIA doordrongen van het belang om in de eerste hechtingsperiode (vuistregel 6 maanden) het adoptiekind nog niet naar school of naar de kinderopvang te laten gaan. Daarnaast zijn adoptieouders aan de

adoptiereis in de meeste gevallen al hun volledige adoptieverlof kwijt, en vaak een meervoud daarvan. LAVA is voor rechtsgelijkheid en stelt dan ook voor om de opgetelde verlofduur van beide ouders bij geboorte en adoptie gelijk te trekken.

Adoptie-procedures duren lang en ouders houden het emotioneel niet vol.

LAVA signaleert dat bij adoptieouders een hele moeilijke keuze ligt op het moment dat zij een beginseltoestemming hebben verkregen, om zich in te schrijven bij de voor hen meest geschikte vergunninghouder voor het, voor hen, meest geschikte land (in termen van daadwerkelijk een kans hebben om uit dat land te adopteren). Veel ouders zijn van mening dat elk kind waar ook ter wereld evenveel recht zou moeten hebben om op te kunnen groeien bij een liefdevol adoptiegezin, maar er is een heel ingewikkeld landschap ontstaan van vergunninghouders met contacten in verschillende landen en eisen van de contacten in die landen. Dat landschap verandert ook steeds. Waar je als adoptieouders wel en niet terecht kunt, hangt voor een belangrijk deel van factoren af die adoptieouders niet of nauwelijks onder controle hebben. Te denken valt aan zaken als medische achtergrond, huwelijksduur, eigen vermogen (denk aan China), alleenanvrager of met een partner samen, seksuele geaardheid, leeftijd, enz.

Nadat men de keuze heeft gemaakt voor een vergunninghouder, plaatst men zich op een algemene wachtlijst. Vaak pas na enige tijd wordt men toegelaten tot een specifieke landenwachtlijst. En pas weer enige tijd dáárna wordt men gevraagd om het dossier voor dat land op orde te gaan maken. Tussen deze stappen kunnen maanden en soms zelfs jaren verstrijken (en dan heeft men de stappen van de VIA en de raads gesprekken al achter de rug, ook al gauw anderhalf jaar).

Het is regelmatig voorgekomen dat er in een land of contact iets verandert, en dat ouders dan naar een ander land of zelfs naar een andere vergunninghouder moeten overstappen. Dat heeft grote gevolgen. De opgebouwde wachttijd kan geheel vervallen en het dossier moet vaak helemaal opnieuw worden opgesteld. Ander land betekent andere taal, andere samenstelling van documenten, etc. Hier zitten bovendien vaak hele grote extra kosten aan verbonden. Er zijn bij LAVA meerdere gevallen bekend van ouders die al zo'n 10 jaar bezig zijn met hun adoptieprocedure, op méér dan 2 landenlijsten hebben gestaan, al duizenden Euro's hebben betaald en nog geen enkel uitzicht of zekerheid hebben op daadwerkelijk adopteren.

LAVA wil graag meedenken aan oplossingen hiervoor. Ouders die open staan voor, en voldoen aan de eisen van meerdere landen/vergunninghouders, zouden op een gecombineerde lijst moeten kunnen staan. Zo kunnen ook betere matches worden gemaakt, want de keuze tussen ouders is groter.

Verder wil LAVA graag ideeën naar voren brengen om de dossierkosten naar beneden te brengen. Die kunnen makkelijk oplopen tot 2.000 Euro omdat er beëdiging en apostilles nodig zijn op meerdere exemplaren van dezelfde documenten. Er zijn modernere, efficiëntere, veiligere en goedkopere oplossingen vanuit de ICT denkbaar om de authenticiteit en identiteit van de opstellers van documenten te kunnen garanderen.

Het Haags Verdrag en het Verdrag Inzake de Rechten van het Kind zijn tegenstrijdig omdat

De continuïteit in de zorg en in de opvoeding van het kind zijn van het hoogste belang zijn. In veel landen – zelfs in Nederland – is dit bij pleegzorg een probleem wanneer kinderen (te) vaak worden overgeplaatst. In een aantal van de adoptielanden waar Nederland mee werkt bestaat de pleegzorg alleen op papier en wordt in de praktijk niet of nauwelijks uitgevoerd terwijl er wel een “foster

het IVRK pleegzorg
in het land van
herkomst als een
goede oplossing
ziet en het HAV
alleen adoptie in
het land van
herkomst.

care grant” wordt uitgekeerd. Dit staat in de weg van een stabiele oplossing om kinderen te laten opgroeien in één familie. Als er garanties bestaan voor goede pleegzorg in het land van herkomst, is dat juist een goede oplossing, zolang het recht van kinderen om stabiel bij familie (boven alles hun biologische familie) op te groeien wordt ingevuld, zonder overplaatsingen.